

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต10
กรมพัฒนาที่ดิน
ปีงบประมาณ 2566

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ้ง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต10
กรมพัฒนาที่ดิน
ปีงบประมาณ 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ปี 2533-2564	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565	2-11
2-4	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565	2-11
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-8

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	2-1
2-2	สมุดลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดราชบุรี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี	6-8

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมายคือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่างๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกร ในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

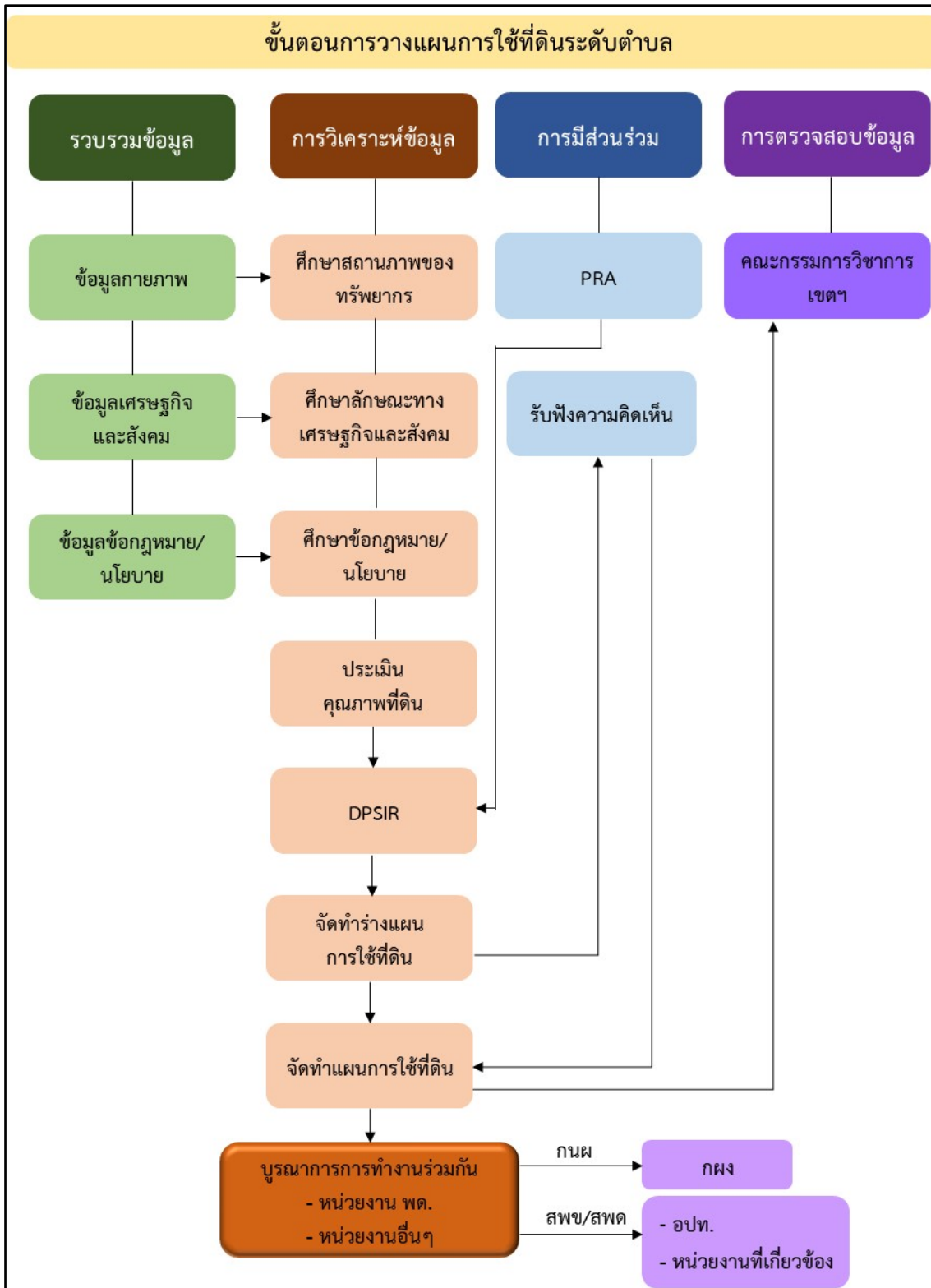
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่นๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษาก้าวไกล ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่ตำบลน่าอยู่ (ที่มา <https://khaokhlung.go.th/public/>)

รูปที่ 1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

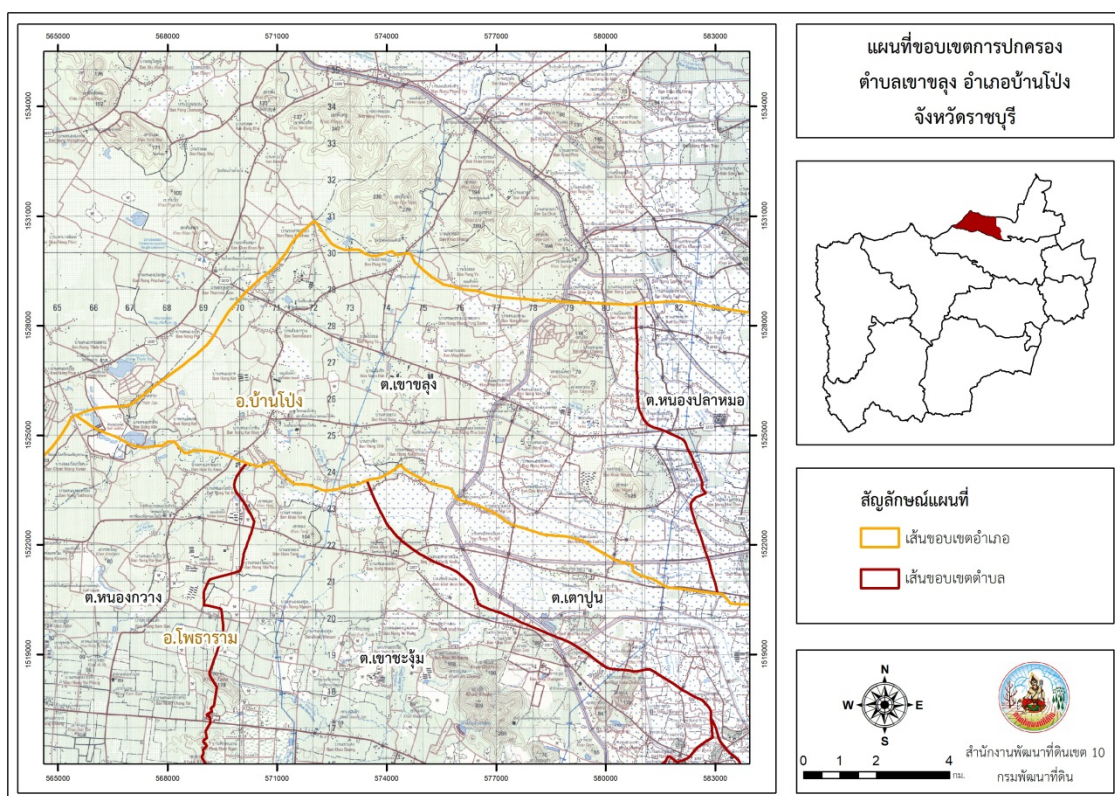

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอบ้านโป่ง มีพื้นที่ประมาณ 83 ตารางกิโลเมตร หรือ 51,831 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลพังตรุ อำเภอบ้านโป่ง ตำบลเขาสามสิบ ตำบลโคกตะบอง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเขาชะงุ้ม ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองปลาหมอ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลพังตรุ ตำบลหนองตากยา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลหนองขวาง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ส่วนการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเขาแจง	หมู่ที่ 10 บ้านสัมมาราม
หมู่ที่ 2 บ้านสระสี่มุม	หมู่ที่ 11 บ้านห้วยยาง
หมู่ที่ 3 บ้านเขาขลุ่ย	หมู่ที่ 12 บ้านไผ่สามเกาะ
หมู่ที่ 4 บ้านหนองไม้เขี้ยว	หมู่ที่ 13 บ้านโป่งยอ
หมู่ที่ 5 บ้านเขาขลุ่ย	หมู่ที่ 14 บ้านสัมมาราม
หมู่ที่ 6 บ้านหนองอ่อม	หมู่ที่ 15 บ้านหนองไก่อ้น
หมู่ที่ 7 บ้านดอนไม้ลาย	หมู่ที่ 16 บ้านเขาขลุ่ยใหม่
หมู่ที่ 8 บ้านหนองขาม	หมู่ที่ 17 บ้านห้วยยางเหนือ
หมู่ที่ 9 บ้านหนองไก่อ้น	หมู่ที่ 18 บ้านสระสี่มุม

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย และพื้นที่สูงชัน มีเขาขลุ่ยข้างอยู่ทางตอนเหนือของตำบล เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำแม่กลอง มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ห้วยไผ่สามเกาะ ห้วยรานู ห้วยน้ำโจน ห้วยเกาะแก้ว

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคมและธันวาคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,086.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 112 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 227.9 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดกาญจนบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงปลายเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

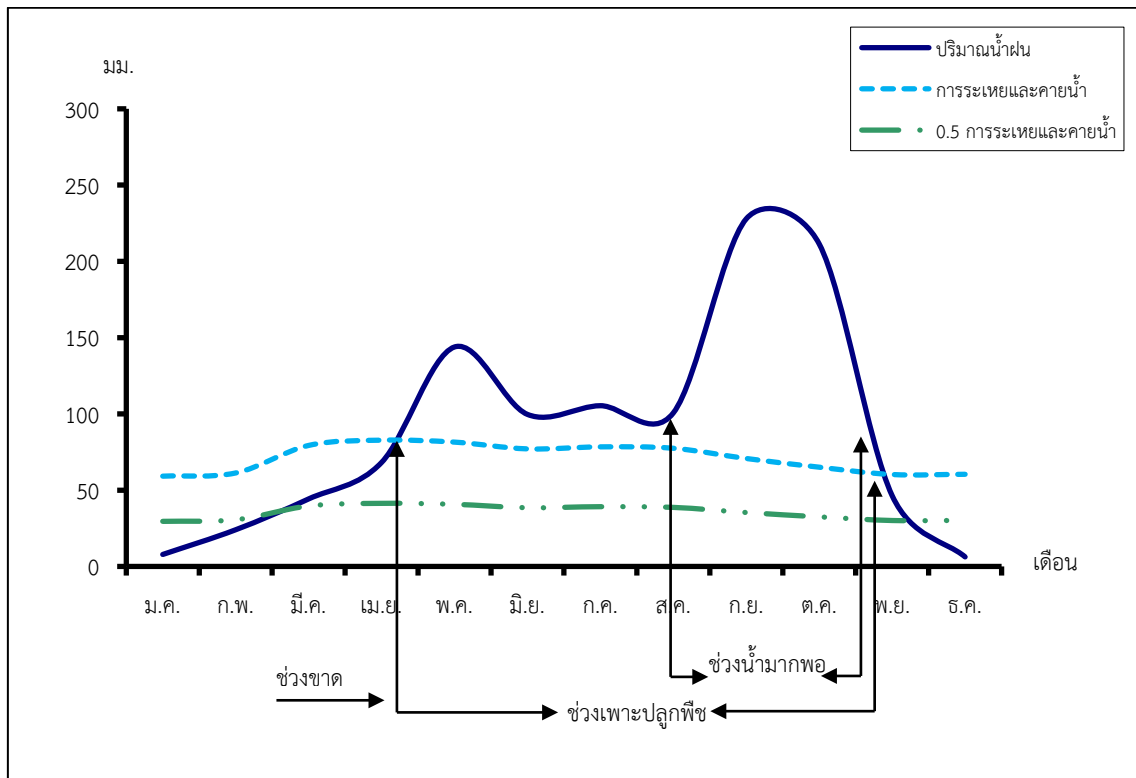
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดกาญจนบุรี¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	20.3	33.1	26.3	64.0	7.9	1.3	59.2	7.8
ก.พ.	22.1	35.2	28.2	63.0	24.1	1.9	61.3	23.2
มี.ค.	24.2	36.9	29.9	63.0	44.3	3.8	79.4	41.2
เม.ย.	25.4	37.7	31.0	64.0	68.2	5.9	82.8	60.8
พ.ค.	25.5	36.0	30.1	71.0	143.9	13.5	81.5	110.8
มิ.ย.	25.2	34.8	29.4	72.0	99.7	13.5	77.1	83.8
ก.ค.	24.8	33.9	28.9	73.0	105.4	16.1	78.4	87.6
ส.ค.	24.7	33.8	28.7	74.0	100.7	16.8	77.5	84.5
ก.ย.	24.4	33.6	28.3	77.0	227.9	18.6	70.8	144.8
ต.ค.	23.7	32.4	27.7	79.0	211.4	14.5	65.1	139.9
พ.ย.	22.4	32.1	27.1	73.0	46.4	5.1	60.3	43.0
ธ.ค.	20.3	31.7	25.8	66.0	6.3	1.4	60.5	6.2
เฉลี่ย	23.6	34.3	28.5	69.9	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,086.2	112.4	853.9	833.6

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 7,087 ไร่ หรือร้อยละ 13.69 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 39,505 ไร่ หรือร้อยละ 76.19 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 12,082 ไร่ หรือร้อยละ 23.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่
- 3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 21,885 ไร่ หรือร้อยละ 42.22 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง อ้อย มันสำปะหลัง
- 4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,182 ไร่ หรือร้อยละ 4.21 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นผสม สัก ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,084 ไร่ หรือร้อยละ 2.08 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม มะขาม เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 587 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ เห็ด

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 1,515 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 159 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 1,227 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรกร้างสภาพพื้นที่ป่าผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 994 ไร่ หรือร้อยละ 1.92 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 3,018 ไร่ หรือร้อยละ 5.83 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า บ่อดิน พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	7,087	13.69
U200	หมู่บ้าน/ที่ดินจัดสรรร้าง	195	0.38
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,777	7.29
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	447	0.86
U405	ถนน	404	0.78
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	941	1.82
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	202	0.39
U603	สุสาน ป่าช้า	445	0.86
U605	สถานีบริการน้ำมัน	3	0.01
U701	สนามกอล์ฟ	673	1.30
A	พื้นที่เกษตรกรรม	39,505	76.19
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	11	0.02
A100	นาร้าง	123	0.24
A101	นาข้าว	11,959	23.07
A200	ไร่อ้อย	343	0.66
A203	อ้อย	16,639	32.10
A204	มันสำปะหลัง	4,903	9.46
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	111	0.21
A301	ไม้ยืนต้นผสม	336	0.65
A302	ยางพารา	6	0.01
A303	ปาล์มน้ำมัน	69	0.13
A304	ยูคาลิปตัส	1,440	2.78
A305	สัก	170	0.33
A306	สะเดา	35	0.07
A307	สนประดิพัทธ์	9	0.02
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	6	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	63	0.12
A401	ไม้ผลผสม	752	1.45
A405	มะพร้าว	119	0.23

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407	มะม่วง	116	0.22
A412	มะขาม	22	0.04
A414	ฝรั่ง	4	0.01
A418	ชมพู	6	0.01
A422	มะนาว	2	-
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	18	0.03
A502	พืชผัก	145	0.28
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	376	0.73
A515	เห็ด	48	0.09
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	546	1.05
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	141	0.27
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	178	0.34
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	650	1.25
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	13	0.03
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	146	0.28
F	พื้นที่ป่าไม้	1,227	2.37
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	21	0.04
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	1,206	2.33
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	3,018	5.83
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	205	0.40
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,665	3.21
M201	พื้นที่ลุ่ม	198	0.38
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	289	0.56
M304	บ่อดิน	479	0.93
M405	พื้นที่ถม	182	0.35
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	994	1.92
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	97	0.19
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	84	0.16

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W202	บ่อน้ำในไร่นา	433	0.84
W203	คลองชลประทาน	380	0.73
ผลรวมทั้งหมด		51,831	100.00

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเขาขลุ่ยมีประชากรรวม 13,609 คน แยกเป็นชาย 6,584 คน เป็นหญิง 7,025 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 164.10 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,055 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,877 ครัวเรือน หรือร้อยละ 37.13 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,178 ครัวเรือน หรือร้อยละ 62.87 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลเขาขลุ้ง	5,055	6,584	7,025	13,609
หมู่ที่ 1 เขาแจรง	297	399	442	841
หมู่ที่ 2 สระสี่มุม	224	245	267	512
หมู่ที่ 3 เขาขลุ้ง	246	339	357	696
หมู่ที่ 4 หนองไม้เขี้ยว	228	334	333	667
หมู่ที่ 5 เขาขลุ้ง	190	343	348	691
หมู่ที่ 6 หนองอู่ม	237	377	386	763
หมู่ที่ 7 ดอนไม้ลาย	246	357	387	744
หมู่ที่ 8 หนองขาม	439	575	575	1,150
หมู่ที่ 9 หนองไก่อชัน	546	540	598	1,138
หมู่ที่ 10 สัมมาราม	292	476	445	921
หมู่ที่ 11 ห้วยยาง	283	360	396	756
หมู่ที่ 12 ไร่สามเกาะ	258	325	348	673
หมู่ที่ 13 โป่งยอ	310	287	342	629
หมู่ที่ 14 สัมมาราม	320	401	432	833
หมู่ที่ 15 หนองไก่อชัน	285	363	407	770
หมู่ที่ 16 เขาขลุ้งใหม่	196	295	361	656
หมู่ที่ 17 ห้วยยางเหนือ	257	285	337	622
หมู่ที่ 18 สระสี่มุม	201	283	264	547

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	5,055	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,877	37.13
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	3,178	62.87

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลเขาขลุงมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,055 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.26 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลเขาขลุงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ อ้อยโรงงาน ข้าวนาปี มันสำปะหลัง ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 181,081.46 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 64,249.82 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 114,641.88 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 40,676.28 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 66,439.58 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 23,573.54 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลเขาขลุ่ย	152,782.58	16,874.90	8,484.79	2,939.19	181,081.46	64,249.82	114,641.88	40,676.28
หมู่ที่ 1 เขาแจง	205,421.05	25,595.55	15,993.30	6,719.50	253,729.40	79,789.12	147,869.71	46,499.91
หมู่ที่ 2 สระสีมุ่ม	145,063.55	24,983.18	401.87	168.22	170,616.82	56,000.00	126,576.13	41,544.93
หมู่ที่ 3 เขาขลุ่ย	122,111.70	20,971.09	4,456.14	1,166.67	148,705.59	50,056.41	117,959.37	39,706.80
หมู่ที่ 4 หนองไม้เขว้า	126,990.80	12,171.17	10,690.18	10,922.97	160,775.12	60,106.29	39,619.63	14,811.93
หมู่ที่ 5 เขาขลุ่ย	160,900.00	2,066.67	4,238.33	4,850.00	172,055.00	72,190.91	93,460.00	39,213.99
หมู่ที่ 6 หนองอ่อม	144,500.00	6,826.39	14,090.28	8,250.00	173,666.67	51,883.82	72,430.56	21,639.00
หมู่ที่ 7 ดอนไม้ลาย	259,565.48	-	-	-	259,565.48	107,406.40	208,869.05	86,428.57
หมู่ที่ 8 หนองขาม	123,217.22	17,749.33	6,925.15	1,618.03	149,509.73	58,186.16	110,180.29	42,879.94
หมู่ที่ 9 หนองไก่อชัน	125,699.84	27,605.04	5,097.45	744.89	159,147.21	62,473.26	118,943.66	46,691.35
หมู่ที่ 10 สัมมาราม	85,610.15	29,829.44	10,079.70	1,040.61	126,559.90	74,424.78	99,746.52	58,656.91
หมู่ที่ 11 ห้วยยาง	150,872.18	2,924.81	9,834.59	1,834.59	165,466.17	47,023.50	95,631.58	27,177.35
หมู่ที่ 12 ไร่สามเกาะ	187,373.33	3,393.33	20,416.67	6,560.00	217,743.33	69,345.01	114,886.67	36,588.11
หมู่ที่ 13 โป่งยอ	153,880.60	223.88	9,261.19	149.25	163,514.93	48,156.04	105,858.21	31,175.82
หมู่ที่ 14 สัมมาราม	106,805.53	44,255.53	8,951.76	2,124.37	162,137.19	90,632.87	130,882.06	73,161.60
หมู่ที่ 15 หนองไก่อชัน	122,870.97	5,806.45	9,722.58	2,587.10	140,987.10	44,780.74	61,238.71	19,450.82
หมู่ที่ 16 เขาขลุ่ยใหม่	179,472.48	3,704.70	12,191.28	369.13	195,737.58	63,540.09	177,404.03	57,588.67
หมู่ที่ 17 ห้วยยางเหนือ	257,173.91	36,397.52	2,204.97	2,105.59	297,881.99	80,739.06	143,583.85	38,917.51
หมู่ที่ 18 สระสีมุ่ม	129,391.67	8,719.17	7,508.33	3,133.33	148,752.50	46,005.93	64,497.50	19,947.68

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 1,594 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- (1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 492 ไร่
- (2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 813 ไร่
- (3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 9,243 ไร่
- (4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 41,283 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลเขาขลุง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,086.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลเขาขลุง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองกลั่น ห้วยเกาะแก้ว ห้วยน้ำโจน ห้วยไผ่สามเกาะ ห้วยราหู และห้วยราหู

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> สืบค้น ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2566 ซึ่งพบว่า ตำบลเขาขลุ่ย มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 29 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 19 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 403 ไร่ หรือร้อยละ 0.78 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Db-sclA ชุดดินเดิมบาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,313 ไร่ หรือร้อยละ 12.18 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kyo-sIA ชุดดินเขาย้อย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,204 ไร่ หรือร้อยละ 6.18 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Mn-sicIA ชุดดินมโนรมย์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,910 ไร่ หรือร้อยละ 9.47 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 15 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-wd,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 947 ไร่ หรือร้อยละ 1.83 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Bar-sgslC ชุดดินบ้านไร่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวดเล็กน้อย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Bar-slD ชุดดินบ้านไร่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Hg-lsA ชุดดินหุบกะพง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,593 ไร่ หรือร้อยละ 14.65 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Hg-gm-sIA/b ดินหุบกะพงที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 2,528 ไร่ หรือร้อยละ 4.88 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Hg-tks-lsB ดินหุบกะพงที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,131 ไร่ หรือร้อยละ 2.18 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Hg-vtk-slsB ดินหุบกะพงที่เป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,930 ไร่ หรือร้อยละ 5.65 ของเนื้อที่ตำบล

- 8) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-slA ชุดดินเขาพลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,882 ไร่ หรือร้อยละ 7.49 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-slA/d3c ชุดดินเขาพลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 421 ไร่ หรือร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-slB ชุดดินเขาพลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,017 ไร่ หรือร้อยละ 11.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-fl-sLA ดินเขาพลองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,600 ไร่ หรือร้อยละ 5.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-gm,fl-sLA ดินเขาพลองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,143 ไร่ หรือร้อยละ 2.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-hb,fl-sLA/d3c ดินเขาพลองที่มีความอิมตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 3,451 ไร่ หรือร้อยละ 6.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 437 ไร่ หรือร้อยละ 0.84 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Tk-Tk-md-lA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินตาคลี และดินตาคลีที่เป็นดินลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,850 ไร่ หรือร้อยละ 5.50 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 1,045 ไร่ หรือร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 4,061 ไร่ หรือร้อยละ 7.83 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ดินหุบกะพงที่เป็นทรายหนา (Hg-tks) และดินหุบกะพงที่เป็นทรายหนามาก (Hg-vtk) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 1,425 ไร่ หรือร้อยละ 2.75 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตาคลี (TK)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-spd,col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	403	0.78
AC-wd,col-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	947	1.83
Bar-sgslC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	10	0.02
Bar-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	16	0.03
Db-sclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.0-7.0	<2	-	6,313	12.18
Hg-gm-sIA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	2,528	4.88
Hg-lsA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	2,203	4.25
Hg-lsA*	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	5,390	10.40
Hg-tks-lsB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	1,131	2.18
Hg-vtks-lsB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	2,930	5.65
Kpg-fl-sIA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,600	5.02
Kpg-gm,fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,143	2.20
Kpg-hb,fl-sIA/d3c	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	3,451	6.66
Kpg-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3,708	7.15
Kpg-sIA*	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	174	0.34
Kpg-sIA/d3c	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	421	0.81
Kpg-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,639	3.16
Kpg-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	4,378	8.45
Kyo-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	3,041	5.87
Kyo-sIA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	163	0.31

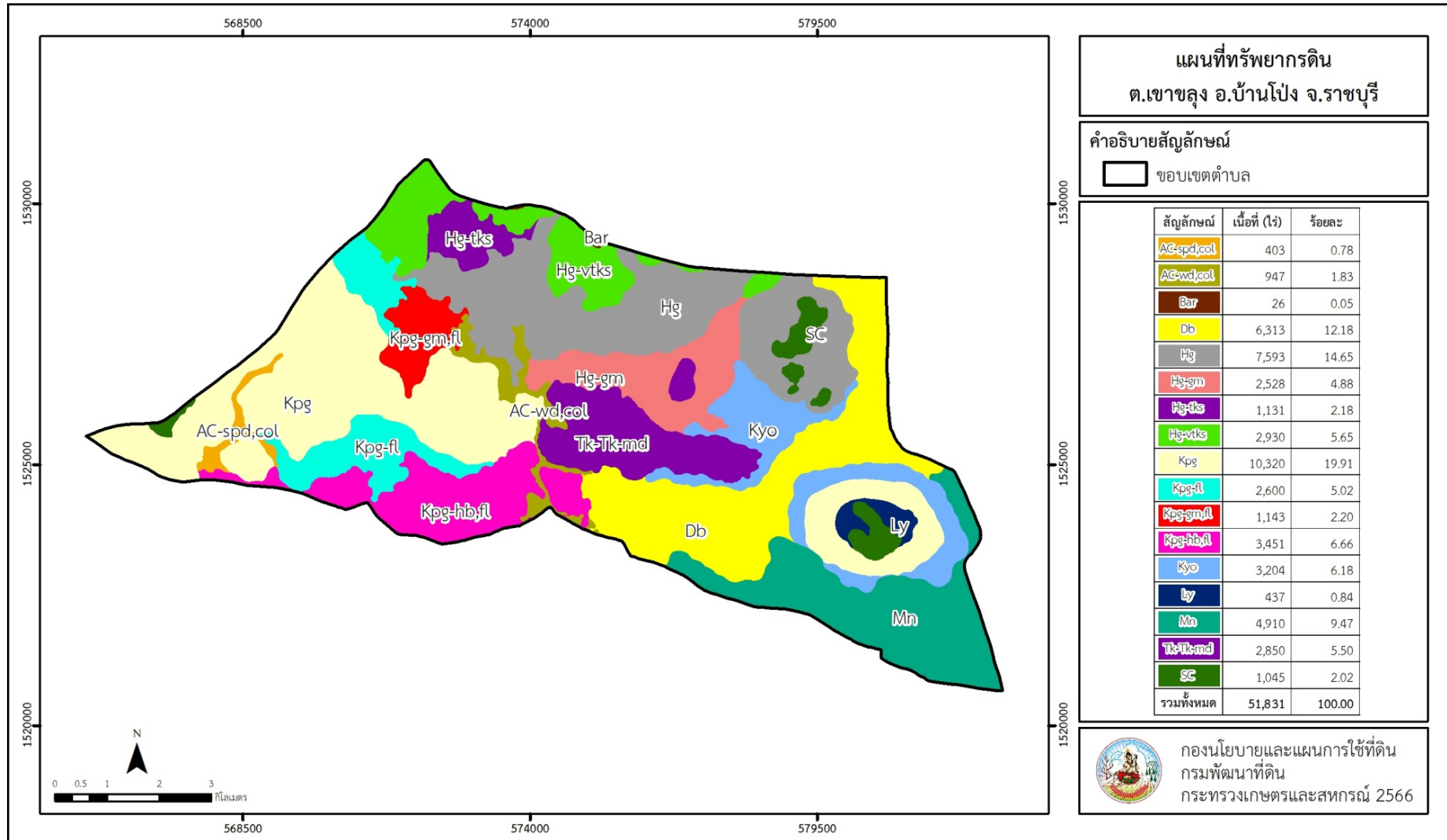
ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ly-sLB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	437	0.84
Mn-sic1A	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	6.0-7.0	<2	-	4,910	9.47
Tk-Tk-md-1A	0-2	0-50/50-100	ดี	ปานกลาง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	2,850	5.50
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,045	2.02
รวมทั้งหมด											51,831	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลเขาขลุง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ดินตื้น
- 3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก
- 4) ขาดแคลนแหล่งน้ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลเขาขลุง มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) น้ำขาดแคลน
- 1.3) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) พื้นที่ป่าไม้ลดลง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง

- 4.3) รายได้น้อย
- 4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

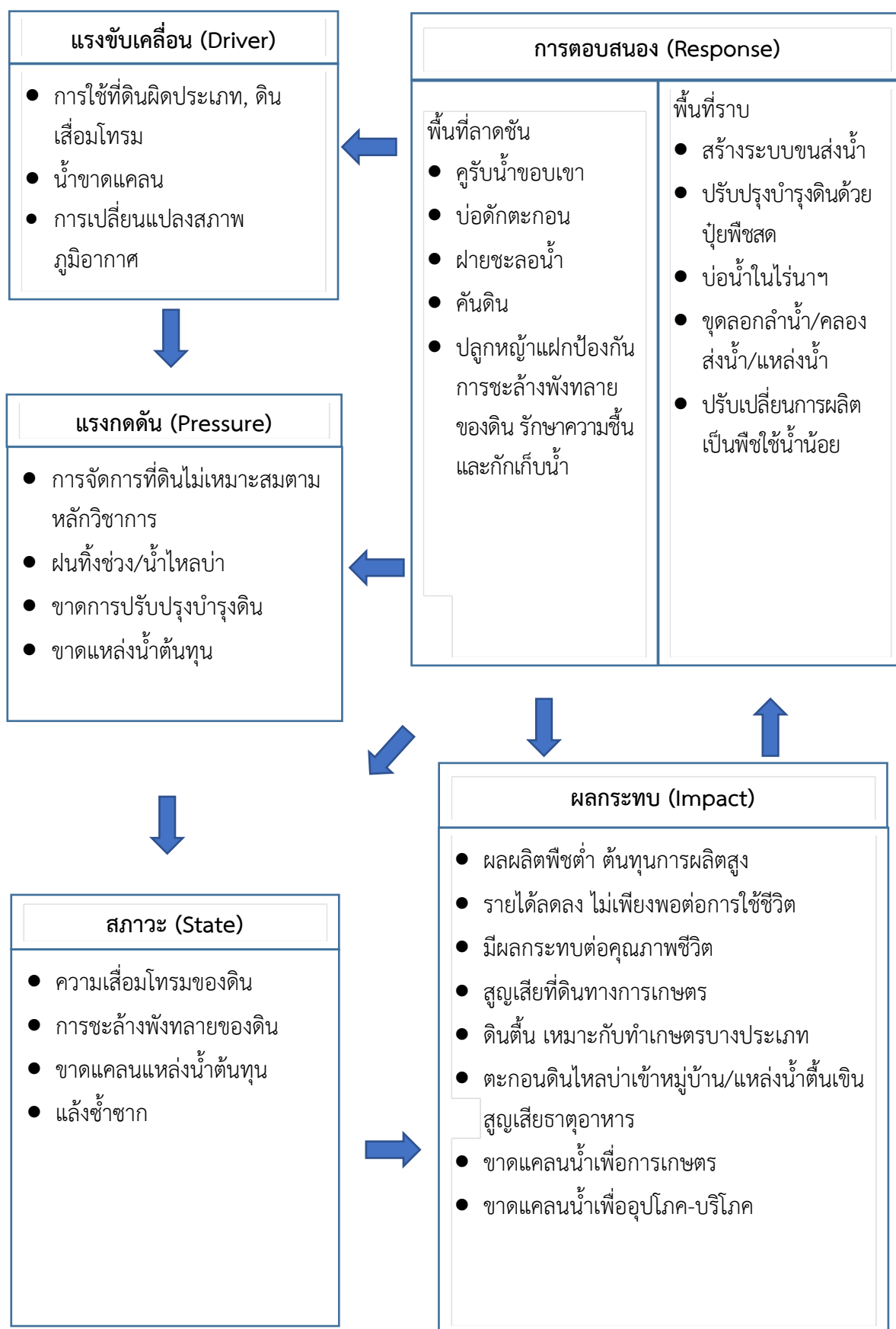
- 5.1) คุรับน้ำขอบเขา
- 5.2) บ่อดักตะกอน
- 5.3) ฝายชะลอน้ำ
- 5.4) คันดิน
- 5.5) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

พื้นที่ราบ

- 5.6) สร้างระบบขนส่งน้ำ
- 5.7) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.8) บ่อน้ำไร่นา
- 5.9) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.10) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
 - (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝน และมีอายุการจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 10 – 12 เดือน

2) อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูกขึ้นกับลักษณะพื้นที่

(1) อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน เหมาะสมปลูกในดินร่วนปนทรายโดยอาศัยความชื้นที่สะสมไว้จากฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะเลือกปลูกระหว่างอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง

(2) อ้อยชลประทานหรืออ้อยน้ำเสริม เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วมเหนียวโดยอาศัยการให้น้ำเสริมเพื่อช่วยให้อ้อยงอกและเติบโตจนเข้าสู่ฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

(3) อ้อยต้นฝน เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วมเหนียว โดยอาศัยความชื้นจากฝนช่วงแรกที่ตก ต้องเตรียมดินและซักร่องรอฟน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเดือนมิถุนายน

3) ข้าวนาปี-พืชผัก เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม และจะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ มะเขือ พริก กะเพรา โหระพา ข่า ตะไคร้ สะระแหน่ ถั่วพุ่ม ผักชีฝรั่ง ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนกรกฎาคม

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน (Erosion)											
1. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2. อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											
พื้นที่ปัญหาแล้งซ้ำซาก												
1. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2. อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											
พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินตื้น)												
1. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2. อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											
พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)												
1. พืชผัก-ข้าวนาปี	พืชผัก						ข้าวนาปี					
2. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
3. อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บึงขิต ตันศิริ และคำรณ ไทรพิก, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย
AC-spd,col-slA	S1	N	S2os
AC-wd,col-slA	S3o	S2s	S2s
Bar-sgslC	S3ewo	S2ern	S2erns
Bar-slD	N	S3e	S3e
Db-sclA	S2n	N	S3o
Hg-gm-slA/b	S2on	N	S2ons
Hg-lsA	S3o	S2n	S2ns
Hg-lsA*	S3o	S2ns	S2ns
Hg-tks-lsB	S3o	S2n	S2ns
Hg-vtks-lsB	S3o	S2n	S2ns
Kpg-fl-slA	S3o	S2n	S2ns
Kpg-gm,fl-slA	S2ons	N	S2ons
Kpg-hb,fl-slA/d3c	S3o	S2ns	S2ns
Kpg-slA	S3o	S2n	S2ns
Kpg-slA*	S3o	S2ns	S2ns
Kpg-slA/d3c	S3o	S2n	S2ns
Kpg-slB	S3o	S2n	S2ns
Kpg-slB*	S3o	S2ns	S2ns
Kyo-slA	S1	N	S2os
Kyo-slA*	S2s	N	S2os
Ly-slB	S3o	S2rn	S2rns
Mn-siclA	S1	N	S3o
Tk-Tk-md-lA	S3o	S3r	S3r
SC	N	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 1,570 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.03 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 1 ไร่ เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,569 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผ่่าวางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 37,951 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 73.21 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 9,343 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่างๆ

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 232 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 1,612 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2150) มีเนื้อที่ 248 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 157 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่างๆ

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 492 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.95 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลต้นผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 59 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 1,144 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 140 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,434 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.77 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 281 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,186 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.29 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 14,597 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 28.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 109 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,022 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.97 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 82 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 527 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 3,431 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.62 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 159 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ เช่น ปลา กุ้ง

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 1,510 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.91 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 545 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.05 ของเนื้อที่ตำบล

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 965 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือและม้า

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 7,091 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 13.68 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 4,827 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 941 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.82 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 1,323 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.55 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 993 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.91 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 183 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 810 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.56 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 3,017 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.82 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 1,228 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

สัญลักษณ์	แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
เขตป่าไม้			
1100	เขตป่าไม้สมบูรณ์	1	0.00
1300	เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	1,569	3.03
เขตเกษตรกรรม			
เขตเกษตรกรรมชั้นดี			
2110	เขตทำนา (ชั้นดี)	9,343	18.02
2120	เขตปลูกไม้ผล (ชั้นดี)	232	0.45
2130	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ชั้นดี)	81	0.16
2140	เขตปลูกพืชไร่ (ชั้นดี)	1,612	3.11
2150	เขตปลูกพืชทางเลือก (ชั้นดี)	248	0.48
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง			
2211	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท 1)	157	0.30
2212	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท 1)	492	0.95
2213	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท 1)	59	0.11
2214	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท 1)	1,144	2.21
2215	เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 1)	140	0.27
2221	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	1,434	2.77
2222	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	281	0.54
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	1,186	2.29
2224	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	14,597	28.15
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	109	0.21
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ			
2310	เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	1,022	1.97
2320	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	82	0.16
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	527	1.02
2340	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	3,431	6.62
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	105	0.20
2400	เขตประมง	159	0.31
เขตปศุสัตว์			
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	545	1.05
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	965	1.86

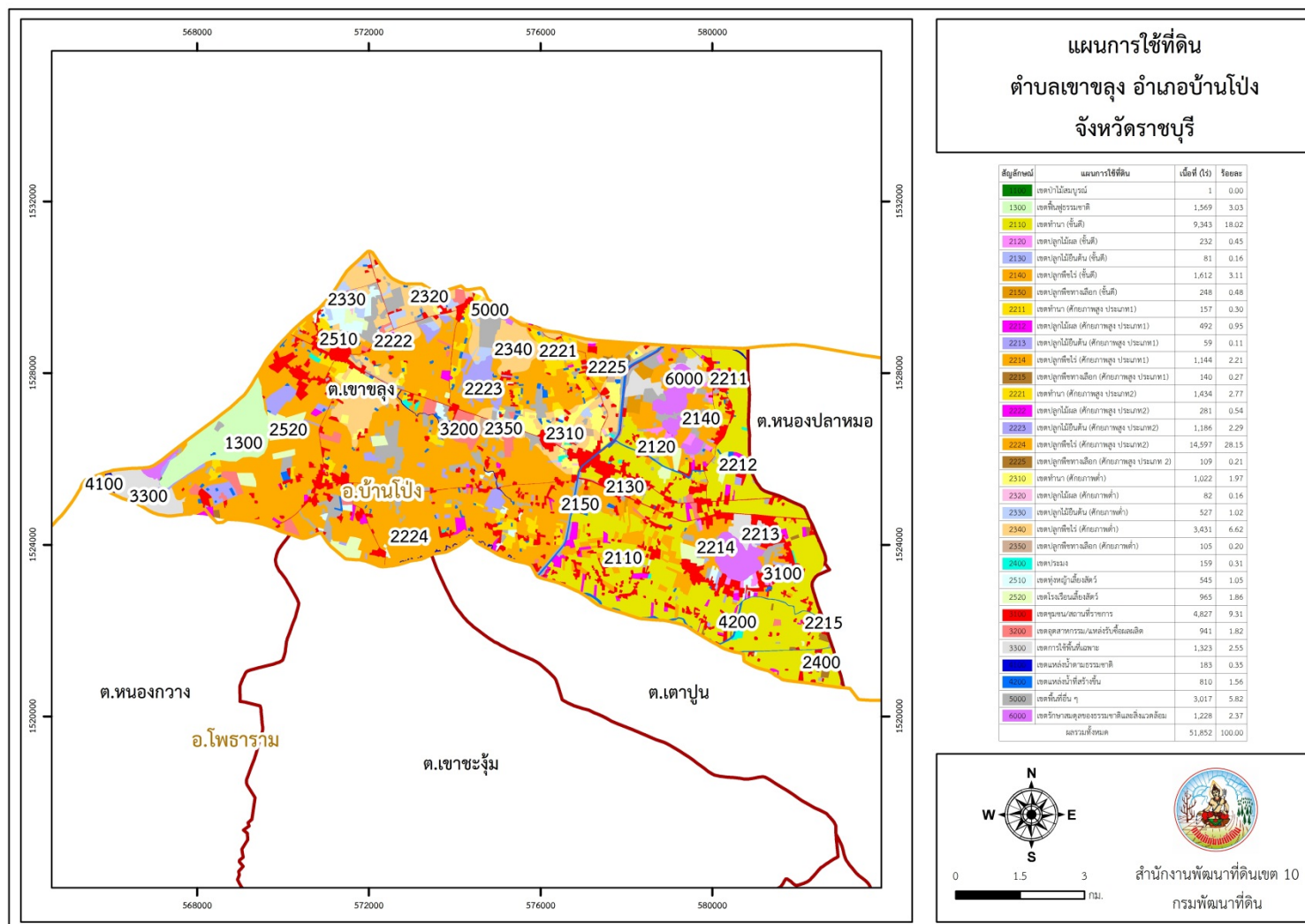
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

สัญลักษณ์	แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	4,827	9.31
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	941	1.82
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	1,323	2.55
	เขตแหล่งน้ำ		
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	183	0.35
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	810	1.56
5000	เขตพื้นที่อื่นๆ	3,017	5.82
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,228	2.37
	ผลรวมทั้งหมด	51,852	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเขาขลุ้ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ่ย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเขาขลุ่ยไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขลุ่ย เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์เฝ้าติดตาม
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลเขาขลุ่ย กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลเขาขลุ่ยในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำจนเกิดแล้งซ้ำซาก ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินตื้น ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งนํ้าจวนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้นํ้าเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อกักนํ้าในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหานํ้าให้แหล่งนํ้าต้นตุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้าและนํ้าท่วม จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งนํ้าในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บนํ้า ฝายกั้นนํ้า ลำนํ้า เป็นต้น (2) สร้างอ่างฝายเก็บนํ้าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างประปาภูเขาโดยส่งนํ้าด้วยท่อ P.E. (4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างคลองส่งนํ้าเพื่อการกระจายนํ้า และ (6) ป้องกันนํ้าท่วม

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 6 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว สรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้าหรือนํ้าท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้าหรือนํ้าท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาระบบชลประทานหลายของดินในพื้นที่ตอนกลางด้านตะวันตก กับปัญหาระบบขาดแคลนนํ้าในพื้นที่ตอนบน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและนํ้าที่เป็นระบบ” พื้นที่ต้นนํ้าการจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอนํ้า เพื่อรักษานํ้าให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำประปาภูเขาและก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดินและชะลอการไหลของนํ้า ส่วนของกลางนํ้าอยู่บริเวณตอนกลางของตำบลสภาพพื้นที่ประกอบด้วยที่ราบและที่ลาดชัน การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและนํ้า จัดรูปที่ดิน วางผังนํ้าทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต ส่วนของปลายนํ้าอยู่บริเวณตอนกลางของตำบลด้านตะวันออก สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และ 2-5 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินและไหลลงสู่อ่างเก็บนํ้า การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบนํ้า ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระนํ้า ฝายกั้นนํ้าคลองส่งนํ้า คลองระบายนํ้าหรือผนังป้องกันนํ้าท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 11,516 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,281,500
2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 1 และ 2 เนื้อที่ 19,599 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	35,000
3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื้อที่ 5,167 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500
4) เขตประมง เนื้อที่ 159 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
5) เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 1,510 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	13,600
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	34,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	17,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,200
	1.8 สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	6,500
	1.9 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	36,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	7,740,500
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,200,000
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	35,600
	2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	312,500
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	12,250,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	200,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	2,250,000
	รวมทั้งสิ้น	22,272,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม</p> <p>1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 11,516 ไร่</p> <p>2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 1 และ 2 เนื้อที่ 19,599 ไร่</p> <p>3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื้อที่ 5,167 ไร่</p> <p>4) เขตประมง เนื้อที่ 159 ไร่</p> <p>5) เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 1,510 ไร่</p>	<p>การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต</p> <p>1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)</p> <p>2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)</p> <p>7) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>11) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>12) โครงการมันสำปะหลังพันธุ์ดี (อบต.เขาหลวง)</p> <p>13) โครงการเลี้ยงสุกรเพื่อเป็นอาชีพเสริม (อบต.เขาหลวง)</p> <p>14) โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (อบต.เขาหลวง)</p> <p>15) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.เขาหลวง)</p> <p>16) โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากเปลือกข้าวโพด (อบต.เขาหลวง)</p> <p>17) โครงการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (อบต.เขาหลวง)</p>

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<p>การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none">1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)16) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่17) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม18) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด)19) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี20) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.เขาหลวง)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<p>การสนับสนุนด้านประมงและปศุสัตว์</p> <ol style="list-style-type: none">1) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง)2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง)3) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)4) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตรกร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)6) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)7) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน)8) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (อบต.เขาหลวง)9) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.เขาหลวง)10) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.เขาหลวง)11) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.เขาหลวง)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 994 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน)2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน)3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน)6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเขาหลวง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	1.ปรับปรุงบำรุงดิน													2,281,500	พด.
เขตเกษตรกรรมชั้นดี, เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 1 และ 2, เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ, เขตประมง, เขตปศุสัตว์	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000	พด.
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	297,500	297,500	297,500	297,500	297,500	1,487,500	พด.
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	4	16	13,600	13,600	13,600	13,600	13,600	68,000	พด.
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ย อินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	ตัน	10	10	10	10	10	50	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พด.
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	80	80	80	80	80	400	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000	พด.
	1.8 ส่งเสริมการทำการใช้ สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิต สารบำบัดน้ำเสีย	ลิตร	500	500	500	500	500	2,500	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
	1.9 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	36,500	36,500	36,500	36,500	36,500	182,500	พด.
			รวมงบประมาณการปรับปรุงบำรุงดิน						456,300	456,300	456,300	456,300	456,300	2,281,500	

แผนการใช้ที่ดินตำบลเขาหลวง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	2.การบริหารจัดการน้ำ													7,740,500	พต.
เขตปลูกพืชไร่, เขตปลูกไม้ผล, เขตปลูกพืชสวน, ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	ประมาณ การ	-	-	-	-	-	-	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	6,000,000	พต.
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	2	2	2	2	2	10	35,600	35,600	35,600	35,600	35,600	178,000	พต.
	2.3 การก่อสร้างระบบส่ง น้ำ (งานขุดลอกและงาน วางระบบส่งน้ำ)	กม.	100	100	100	100	100	500	312,500	312,500	312,500	312,500	312,500	1,562,500	พต.
			รวมงบประมาณการบริหารจัดการน้ำ						1,548,100					7,740,500	
	3.การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของ ดิน													12,250,000	พต.
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พต.
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืน ต้นโตเร็ว	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	2,250,000	2,250,000	2,250,000	2,250,000	2,250,000	11,250,000	พต.
			รวมงบประมาณการฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน						2,450,000	2,450,000	2,450,000	2,450,000	2,450,000	12,250,000	
			รวมทั้งสิ้น											22,272,000	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

- คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.
- FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.
- _____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.
- NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academics of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington. D.C.
- Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

บทที่ 2

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)** แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (2536 – 2565)**. กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2564. **ข้อมูลการใช้ที่ดิน จังหวัดราชบุรี ปี 2564**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565)**. แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

บทที่ 3

- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2566. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อน้ำบาดาล ปี 2565**. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2541. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 115. ตอนที่ 67 ก, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.ratchakittha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp>, 11 สิงหาคม 2565.

บทที่ 4

Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework**. National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

บัณฑิต ต้นสิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บทที่ 6

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1. 2565. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 (กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี) พ.ศ. 2566-2570**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **นโยบายและแผนการบริหารทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. (ร่าง) **กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570**. ไฟล์ข้อมูล.

_____. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. ไฟล์ข้อมูล.

ที่ปรึกษา

นายสุทธิศล	วงศ์จันทา	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
นายสะอาด	บุตรเล็ก	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
นายธนัชกฤต	กลั่นหวล	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวศุภลักษณ์	คล้ายอ่วม	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวซาริตา	ครุฑน้อย	นักวิชาการเกษตร
นางสาวจิราภา	ตรีพงษ์พันธุ์	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
นายเมธา	ศรีทองคำ	นักสำรวจดินชำนาญการ
นางสาวอรพิชา	วรภักดี	นักสำรวจดินชำนาญการ
นายรัฐกานต์	ชัยนนถิ	เศรษฐกรปฏิบัติการ
นางสาวฐิติพรรณ	ธนชัยกุลโรจน์	นักวิชาการเกษตร
นายคุณเดช	แก้วรักษา	นักวิชาการเกษตร
นางสาววิกานดา	กระต่ายทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

